

## СПЕЦІАЛІЗОВАНІ ПРОГРАМНІ ПРОДУКТИ ДЛЯ ПОТРЕБ ФУНКЦІОНАЛЬНО-ВАРТІСНОГО АНАЛІЗУ

Р.О. Савченко

Житомирський національний агроекологічний університет

*Охарактеризовано основні програмні продукти, розроблені для проведення функціонально-вартісного аналізу.*

**Актуальність теми.** Для підвищення ефективності функціонально-вартісного аналізу необхідно є автоматизація його проведення, оскільки в процесі застосування даного методу використовується значний інформаційний масив як ретроспективного спрямування, поточної інформації, так і планових показників.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Проблематика функціонально-вартісного аналізу знайшла своє відображення в працях таких вітчизняних та зарубіжних дослідників, як: Х. Велленройтера, Р. Влчека, О.І. Горелової, В.А. Івлева, М.С. Камінної, М.Г. Карпуніна, Є.А. Кузьміної, А.М. Кузьміна, Б.І. Майданчика, Л. Майлза, В.А. Панкова, В.В. Попова, Ю.М. Соболева, М.Г. Чумаченка, В.А. Шайтанова та інших вчених. Проте в їх працях увага, в основному, зосереджена на розробці методики функціонально-вартісного аналізу, а не на можливостях автоматизації проведення аналітичної роботи.

**Мета дослідження** – вивчення можливостей автоматизації проведення функціонально-вартісного аналізу в умовах сільськогосподарських підприємств.

**Виклад основного матеріалу.** На сьогодні одним із найсучасніших продуктів є програма Hyperion Business Modeling, розроблена корпорацією Hyperion Solutions Corp. Ця програма спеціально пристосована для розробки функціонально-вартісних моделей, розрахунку їх в оперативному режимі та проведення аналітичних процедур за одержаними результатами. При цьому функціонально-вартісні моделі включають в себе:

- інформацію про бізнес-процеси (забезпеченість процесу виробництва матеріальними, фінансовими та трудовими ресурсами, опис дій, продуктів та їх взаємозв'язків);
- фінансову інформацію (грошовий вираз ресурсів виробництва, категорії витрат виробництва);
- нефінансові дані (номенклатура продукції, об'єми її виробництва, виробничі потужності та їх обмеження, якість продукції тощо);
- інформація про місця виникнення витрат.

В загальному даний інформаційний масив дає можливість працівникам апарату управління не тільки проводити перманентні спостереження та аналіз рівня собівартості продукції (робіт, послуг), але і представляє структуру витрат-доходів, пов'язаних із кожним процесом виробництва та продуктом в розрізі категорій. Таким чином, функціональна модель має оперувати поняттями категорій «витрати» та доходи.

Спектр аналітичних можливостей системи Hyperion Business Modeling включає:

- проведення функціонально-вартісного аналізу;
- здійснення функціонально-вартісного управління;
- аналіз економічної вартості процесів виробництва продукції, робіт та послуг;
- управління економічною вартістю;
- аналіз та управління рентабельністю продукції (робіт, клієнтів);
- зниження ризику за рахунок аналізу можливих шляхів розвитку та перевірки стратегій, планів, бюджетів;
- оптимізація шляхів використання всіх видів ресурсів суб'єкта господарювання, технологічних процесів виробничого циклу, пошук та усунення «вузких» місць.

В системі Hyperion Business Modeling пропонуються продукти:

1. Hyperion Planning, Hyperion Pillar – спеціалізовані продукти для вирішення задач з планування та бюджетування діяльності суб'єкта господарювання;

2. Hyperion Business Modeling – система для забезпечення моделювання бізнес-процесів та сценарного аналізу;

3. Microsoft Business Solutions-Axapta, Microsoft Business Solutions-Navision – модулі ERP-систем для вирішення задач планування та бюджетування.

Модель діяльності підприємства в системі Hyperion Business Modeling будується у графічному вигляді і являє собою схему взаємопов'язаних елементів в сукупності із фінансовими і не фінансовими даними та певними правилами. При побудові моделі використовуються такі елементи:

змінний ресурс – ресурс, споживання якого залежить від об'ємів виробництва;

постійний ресурс – ресурс, розмір якого не залежить від об'ємів виробництва;

діяльність – конкретні дії, операції, процеси;

споживання – готова продукція підприємства. Це може бути не тільки продукція, а й послуги, клієнти. Дані, пов'язані з цим елементом, визначають інтенсивність споживання ресурсів;

об'єднання – групування процесів та ресурсів для аналізу проміжних або кінцевих результатів;

запас – елемент, який містить величину розміру запасів матеріалів, напівфабрикатів чи продуктів;

вибір – елемент, який дозволяє проводити вибір між ресурсами і процесами у відповідності до заданих параметрів.

Крім того, функціональна модель включає інформацію:

об'єми споживання – об'єми кінцевої продукції, що виробляється протягом періоду моделювання;

нормативи – об'єми ресурсів, які необхідні для виконання певного виду робіт;

потужність – максимально можлива продуктивність протягом періоду моделювання;

фінансові дані – витрати/доходи, пов'язані з робочими центрами по проведенню ФВА;

пов'язані моделі – взаємозв'язок декількох моделей;

перевірка моделі – функції, що містяться в системі, дозволяють організувати перевірку синтаксису сформованої моделі;

сценарій – система дозволяє сформулювати можливі варіанти розвитку в операційній діяльності підприємства, що дозволяє оцінювати вплив різних факторів на показники діяльності підприємства;

надання інформації – є можливим одержання звітної інформації різними способами – через екранні та звітні форми.

Однією із переваг використання програми Hyperion Business Modeling є гнучкість та функціональність її використання. Адже, окрім можливостей проведення аналітичних процедур в межах ФВА, можливим є її використання для автоматизації системи планування та бюджетування діяльності підприємства. Це стає можливим завдяки використанню системи Hyperion Planning. При цьому відбувається використання підходу логічного розвитку ідей ФВА та управління, а принципова відмінність від традиційного бюджетування полягає в тому, що ресурси плануються, виходячи із номенклатури процесів та їх об'ємів, які містить технологічний процес. Серед інших переваг Hyperion Business Modeling можна виділити стислі терміни впровадження та інтеграції, масштабність та продуктивність інтегрованого рішення, простоту використання, продуктивність в роботі з даними із різних джерел інформації.

Однією із найважливіших складових системи автоматизованої обробки інформації для цілей ФВА є забезпеченість підприємства кваліфікованими спеціалістами в галузі інформаційних технологій. Адже незважаючи на те, яка із видів автоматизації обробки інформації буде використовуватись в підприємстві, потрібен тривалий час на розробку електронних таблиць, введення даних, імпортування даних та ін.

Ще одним із програмних продуктів, який спеціалізований на проведенні ФВА, є BPM-додаток (Business Performance Management – управління ефективністю бізнесу) Платформи сховища даних «Контур» із новим рішенням «Функціонально-вартісний аналіз», розробником якої є компанія Intersoft Lab. Dodatok автоматизує облік витрат за методом ФВА і забезпечує точну калькуляцію та аналіз собівартості продуктів, цільових програм, каналів збуту, бізнес-процесів.

За допомогою цієї програми стає можливим виявлення взаємозв'язків між витратами і ефективно вирішення задач з управління собівартістю, з'ясування вузьких місць виробничого процесу та шляхи їх оптимізації. Dodatok забезпечує керівників підприємства, структурних підрозділів інформацією для обґрунтування та прийняття управлінських рішень при застосуванні таких методів, як: управління якістю, перманентне покращення, реінжиніринг виробничих процесів. Результати проведеного ФВА керівництво може використовувати для оперативного управління з метою збільшення прибутку підприємства та підвищення ефективності діяльності суб'єкта господарювання, на стратегічному – рівні управління при прийнятті рішень по розширенню асортименту продукції, реорганізація виробничого процесу.

Використання спеціалізованого програмного забезпечення для автоматизації ФВА забезпечує:

– функціональність спеціалізованих систем: опис функцій, розробка функціональних моделей, класифікаторів функцій, опис взаємозв'язку функцій, оперативне виявлення відхилень та ін.;

– підвищення оперативності управлінського процесу – спеціалізована система не тільки представляє вихідні дані для проведення ФВА, але і забезпечує отримання фактичної інформації про діяльність підприємства в різних аспектах;

– підвищення мобільності – інформаційна система підприємств в більшості випадків гетерогенна, тобто включає в себе різноманітні підсистеми і модулі, які в тій чи іншій мірі інтегровані між собою.

**Висновки.** Отже, на сьогодні є можливим широке використання спеціалізованих на проведенні ФВА програмних продуктів. Ці програми зручні у використанні, і за допомогою них є можливим накопичення великих об'ємів інформації, моделювання даних, підвищується гнучкість звітів.